

Eskilstuna
kommun

Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning och tobak 2013-2015

Antaget av kommunfullmäktige 2013-10-24

Förord av Kommunstyrelsens ordförande

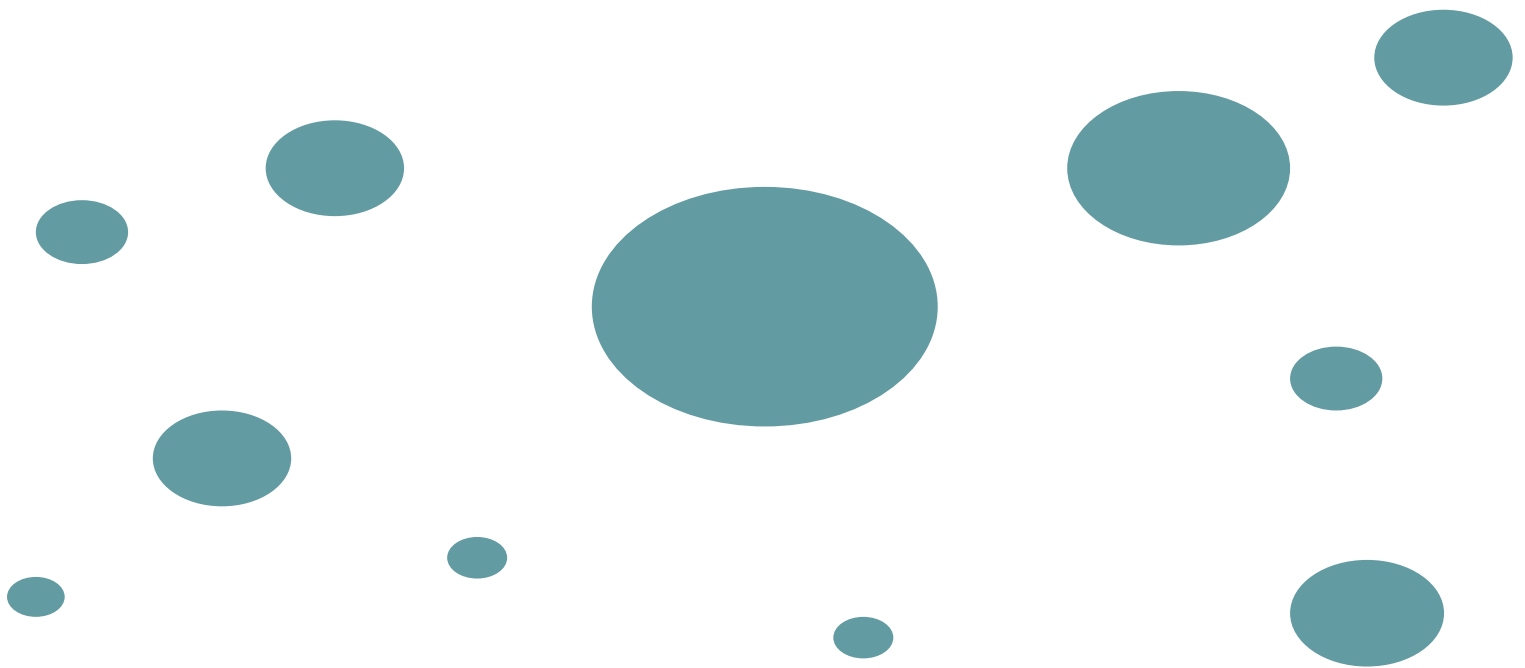
Alkohol, narkotika, doping och tobak påverkar vårt samhälle på alla plan. Det finns ingen människa som kan hävda att de är oberörda av att dessa finns i vårt samhälle. Det påverkar hela vår samhällsutveckling likväl som enskilda individer – flickor, pojkar, kvinnor och män. Och resultatet är alltid detsamma. Negativt. Människor försörjer sig på att förse andra människor i beroende. Kriminalitet, våld och ytterst ett hot mot demokratin är några av de allvarliga effekter som alkohol, narkotika, doping och tobak bidrar till. Familjer som trasas sönder, sjukdomar direkt eller indirekt orsakade av brukande av dessa preparat. Arbeten som inte kan skötas. Relationer som går i kras. Ingen är skyddad. Det slår igenom i alla samhällsskikt. Vi utsätter unga människor för onödiga men påtagliga risker att i tidigt skede förstöra sina liv. Så ser det ut i Eskilstuna, i Sverige och i Världen. Men det måste inte vara så.

Genom att med gemensamma krafter mellan individ och samhälle motarbeta bruket och tillgången på alkohol, narkotika, doping och tobak så kan en annan utveckling skapas. Kommunen har ett stort ansvar att som medborgarnas egen organisation och verktyg vara aktiv i detta, på alla fronter. Därför är nödvändigheten av en drogpolitisk plan stor. En strategi för hur vi metodiskt arbetar och koncentrerar resurser för att uppnå bästa resultat. I samverkan med andra.

Att bekämpa de krafter som förser samhället med många av de skadliga och ofta olagliga preparat som cirkulerar och som dessutom underminerar principen om att försvåra tillgängligheten är också viktigt. Kriminella gäng och organisationer som inte sällan har detta som inkomstkälla måste därför också bekämpas av samhällets olika delar. Varje individ har ett ansvar också i detta.

Men kommunen kan inte göra allt. Ytterst är det ett ansvar som vilar på oss alla. Inte minst har vuxengenerationen ett stort ansvar i att påverka sina ungdomar genom kunskap och uppsyn till att avhålla sig från preparat som oaktat innebär risker för hälsa och liv. Den trend med en mer accepterad inställning till bruk av droger bland unga som vi nu ser breder ut sig är något som vuxenvärlden måste ta på stort allvar. Med kommunens drogpolitiska plan har vi en utgångspunkt. En början. Men mycket arbete och ansvarstagande återstår för att vi ska lyckas. Samtidigt måste vi erbjuda vägar för människor att ta sig ur ett missbruk. Det är lätt att se ner på och fördöma. Alla människor förtjänar många andra chanser och stöd för att ta sig ur sitt missbruk. Den bästa metoden är dock alltid att tillse så att ingen hamnar där.

Jimmy Jansson (S)
Ordförande i Kommunstyrelsen

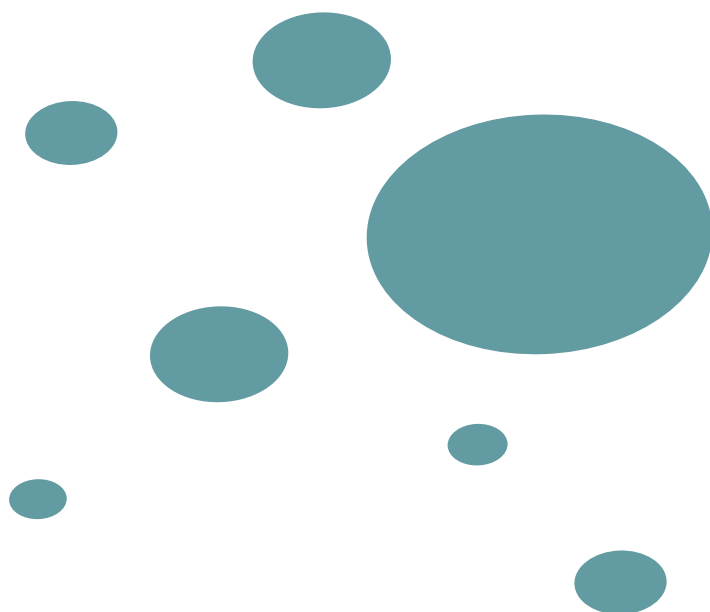

Sammanfattning

Ett förslag till handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning och tobak har arbetats fram för åren 2013-2015. Handlingsplanen omfattar en nulägesbeskrivning, internationella och nationella bestämmelser samt mål och insatser för Eskilstuna kommun.

Centralt är att minska tillgång och efterfrågan, minska skadligt bruk, missbruk och beroende, ge skydd och stöd för barn samt erbjuda vård och stöd av god kvalitet. Kunskapshöjande insatser tillsammans med samverkan och tillgänglighetsbegränsade åtgärder är vägledande i förslag till mål och insatser.

Samtliga nämnder ges i uppdrag att se över vad innehållet i planen betyder för den egna nämndens verksamhet.

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte	6
1.3 Utgångspunkter	6
1.4 Ansvar och uppföljning	6
1.5 Definitioner	6
2. Alkohol, narkotika, dopning och tobak i Sverige och Eskilstuna	7
2.1 Alkoholkonsumtion	7
2.2 Narkotika	8
2.3 Tobak	9
3. Internationella och nationella bestämmelser	10
3.1 ANDT-strategin	10
3.2 Långsiktiga mål	11
3.3 Lokala styrdokument	11
4. Handlingsplan	12
Övergripande mål	12
5. Uppföljning	18
6. Referenser	19

1. Inledning

1.1 Bakgrund

En handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning och tobak har arbetats fram med lokala mål och insatser för Eskilstuna kommun på uppdrag av kommunstyrelsen. Det är en revidering av tidigare kommunala riktlinjer för det drogförebyggande arbetet för åren 2007-2011. Handlingsplanen behandlar främst insatser för att minska tillgång och efterfrågan av alkohol, narkotika, dopning och tobak samt attityd- och kunskapshöjande insatser.

Handlingsplanen har arbetats fram i en referensgrupp med representanter från kommunens olika verksamheter tillsammans med externa aktörer, så som Polismyndigheten i Södermanlands län, Mälardalens högskola, Landstinget och Svenska kyrkan.

1.2 Syfte

Syftet med handlingsplanen är att ange riktningen framåt för Eskilstuna kommuns arbete mot alkohol, narkotika, dopning och tobak genom mål och insatser.

1.3 Utgångspunkter

Handlingsplanen tar sin utgångspunkt i FNs konvention om de mänskliga rättigheterna tillsammans med nationella målet; *ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk*. Förslag till mål i handlingsplanen tar vidare sin utgångspunkt i den målstruktur som anges av den nationella strategin mot alkohol, narkotika, dopning och tobak.

1.4 Ansvar och uppföljning

Samtliga nämnder ges i uppdrag att se över vad innehållet i planen betyder för den egna nämndens verksamhet. Kommunledningskontoret har samordningsansvar för mål och insatser i planen. Det finns idag nationella indikatorer. Med utgångspunkt i dessa föreslås även indikatorer för Eskilstuna.

Årligen ska handlingsplanens insatser och indikatorer följas upp. I uppföljning av indikatorer och insatser ska redovisningar göras fördelat på pojkar, flickor, kvinnor och män.

1.5 Definitioner

I handlingsplanen används några centrala begrepp. **Barn avser flickor och pojkar 0-17 år. 18 år och uppåt avser vuxna kvinnor och män.** Nedan följer en presentation;

ANDT: Handlingsplanen omfattar skadligt bruk och missbruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak.

Alkohol: Berusningsdryck

Narkotika: Cannabis, opiater, centralstimulerande medel, nättdroger, hallucinogener och icke-medicinsk användning av läkemedel.

Dopningsmedel: Prestationshöjande substanser såsom anabola steroider. dopningsmedel.

Tobak: Cigaretter, snus och vattenpipa.

Prevention: Förebyggande arbete för att försöka förhindra att personer börjar använda alkohol, narkotika, dopning och tobak. Preventionsinsatser sker på olika nivåer, universell prevention som riktar sig till alla, selektiv prevention som vänder sig till riskgrupper samt den indikerade preventionen är individinriktad och mer behandlingsinriktad.

Riskgrupper: Avser grupper av individer där det föreligger ett riskbruk.

2. Alkohol, narkotika, dopning och tobak i Sverige och Eskilstuna

Skadligt bruk och missbruk av alkohol, narkotika, dopning, och tobak är ett omfattande samhällsproblem med negativa medicinska och sociala konsekvenser. Ett utökat samarbete i Europa har lett till ökad tillgänglighet och förändrade attityder till alkohol och narkotika. Alkoholkonsumtion orsakar årligen ett stort antal dödsolyckor på vägarna, omfattande sociala konsekvenser med våld, kriminalitet, familjeproblem, social utslagning samt låg produktivitet i arbetslivet¹.

Forskning visar idag på stora skillnader i fråga om kön, ålder, socialekonomisk tillhörighet, etnicitet och funktionsnedsättning. Vård för alkoholrelaterade diagnoser är vanligare bland män i åldern 45–64 år. Dödligheten i alkoholrelaterade diagnoser är vanligare bland män men har sedan 1990 minskat bland män och ökat bland kvinnor. Vård för narkotikarelaterade diagnoser är som vanligast för män i åldersgruppen 25–44 år. Den största ökningen har däremot skett för kvinnor och män i åldersgruppen 15–24 år².

Statens folkhälsoinstitut, Socialstyrelsen och centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning och landstinget gör lokala livsstilsenkäter som tillsammans bidrar med kunskap om utvecklingen inom ANDT-området. Statistik redovisas könsuppdelat för att kunna synliggöras skillnader och analysera behov.

2.1 Alkoholkonsumtion

Den totala alkoholkonsumtionen hos den vuxna befolkningen i Sverige var år 2010 ca 9,2 liter 100 procent alkohol. Den högsta alkoholkonsumtionen återfinns i åldersgruppen 20 - 24 år. I Sverige uppskattas närmare 1 000 000 personer ha riskabla alkoholvanor. Med det menas en alkohol-konsumtion som ökar risken för skador. Personer med riskabla alkoholvanor rapporterar mer sömnbesvär, ångest och oro³. Definitionen av riskbruk i Sverige är följande; *Mer än 14 standardglas per vecka för män och mer än nio standardglas per vecka för kvinnor. Ett standardglas innehåller 12 gram alkohol och motsvarar 33 centiliter starköl, 12 centiliter vin och fyra centiliter starksprit.*

En annan typ av riskbruk så kallad intensivkonsumtion. Med det menas konsumtion av stora mängder alkohol under kort tid, dvs. *5 standardglas för män och fyra standardglas för kvinnor. Män är överrepresenterade vad gäller intensivkonsumtion.*

¹ Regeringens åtgärdsprogram för alkohol, narkotika, dopning och tobakspolitiken, bilaga 2, utvecklingen inom ANDT-området. (2011)

² Socialstyrelsen (2012) Folkhälsan i Sverige, Årsrapport 2012, s.46ff.

³ Regeringens åtgärdsprogram för alkohol, narkotika, dopning och tobakspolitiken, bilaga 2, utvecklingen inom ANDT-området. (2011)

År 2010 dog cirka 32 män per 100 000 invånare och cirka åtta kvinnor per 100 000 invånare i alkoholrelaterad dödlighet. Alkoholrelaterad dödlighet drabbar alltså i långt högre grad män. Bland ungdomar har alkoholkonsumtionen minskat. Sedan år 2006 har trenden vart konstant nedåtgående, vilket är positivt. Det gäller för både pojkar och flickor även om trenden är som tydligast för pojkar.

Tabell 1: Liv och Hälsa Ung 2010, Andel pojkar och flickor i årskurs 9 i fråga om alkoholkonsumtion, Eskilstuna och Länet.

	Flickor %				Pojkar %			
	2004	2006	2008	2011	2004	2006	2008	2011
Druckit alkohol senaste året								
- Eskilstuna	60	48	70	59	62	51	63	53
- Länet	64	62	68	61	60	56	64	55
Varit berusad en gång i månaden eller oftare								
- Eskilstuna	34	25	25	16	33	30	31	16
- Länet	31	28	24	19	33	31	28	18
Föräldrarna känner till att de dricker								
- Eskilstuna			31	37			37	36
- Länet			32	31			37	34
Får vanligtvis alkohol från föräldrarna (köper ut/bjuder)								
- Eskilstuna			17	18			14	15
- Länet			18	15			16	13

2.2 Narkotika

I nationella folkhälsoenkäten från 2010 uppgav 15 procent av männen och 8 procent av kvinnorna att de använt narkotika. I missbruksutredningen från 2011 bedöms 29 500 personer ha ett tungt narkotikamissbruk. Av Landstinget livsstilsenkät, Liv och Hälsa Ung 2011, framgår det att 6 procent av skolelever i årskurs 9 har provat narkotika någon gång. En klar majoritet av dessa har debuterat med cannabis⁴. I Eskilstuna är motsvarande siffra 6 procent för flickor och 8 procent för pojkar i årskurs 9.

Tabell 2: Liv och Hälsa Ung 2010, Andel pojkar och flickor i årskurs 9 i fråga om narkotika, Eskilstuna och Länet.

	Flickor %				Pojkar %			
	2004	2006	2008	2011	2004	2006	2008	2011
Känner person som kan skaffa narkotika								
- Eskilstuna	42	35	36	36	39	33	36	33
- Länet	38	36	33	34	35	35	34	35
Använt narkotika								
- Eskilstuna	6	8	8	6	10	5	11	8
- Länet	6	7	6	6	7	6	8	7

⁴ Liv & Hälsa – Ung 2011

Narkotikamissbruk medför allvarliga konsekvenser för hälsan. Allt fler vårdas till följd av narkotikamissbruk och efterfrågan på behandling och antalet vårdtillfällen har ökat de senaste åren ⁵.

2.3 Tobak

Skärpt tobakslagstiftning, regleringar av rökning i offentliga miljöer samt höjd tobaksskatt har bidragit till att konsumtionen av cigaretter har minskat. Rökning är idag vanligare bland kvinnor än män. Drygt 12 procent kvinnor och 10 procent män röker dagligen. Utlandsfödda män röker däremot i större utsträckning än män födda i Sverige.

Varje år dör 6 400 personer på grund av rökning. Snusning är fortfarande vanligast bland män i åldern 25-44 år. Flertal undersökningar visar att ungdomar som använder tobak även konsumerar mer alkohol och har använt narkotika i större utsträckning. Tobakslagen anger bestämmelser för rökfria skolgårdar och ett nationellt utvecklingsarbete i landets skolor pågår ⁶.

I Eskilstuna är andelen som röker dagligen i årskurs 9 är drygt 10 procent för flickor och 8 procent för pojkar.

Tabell 3: Liv och Hälsa Ung 2010, Andel pojkar och flickor i årskurs 9 som röker eller snusar dagligen, Eskilstuna och Länet.

	Flickor				Pojkar			
	%				%			
	2004	2006	2008	2011	2004	2006	2008	2011
Röker dagligen								
- Eskilstuna	11	9	10	10	5	5	11	8
- Länet	12	9	10	10	5	6	7	8
Snusar dagligen								
- Eskilstuna	2	1	2	0	14	9	13	5
- Länet	1	1	2	1	14	11	10	5

Till tobak hör även vattenpipa. Insamlade data i liv- och hälsa ung för Eskilstuna visar av 17 procent av flickorna i årskurs 9 och 21 procent av pojkarna har rökt vattenpipa en gång per månad.

⁵ Regeringens åtgärdsprogram för alkohol, narkotika, dopning och tobakspolitiken, bilaga 2. *Utvecklingen inom ANDT-området*. (2011)

⁶ Liv och Hälsa Ung 2010, Andel pojkar och flickor i årskurs 9 i fråga om alkoholkonsumtion, Eskilstuna och Länet. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, *Skolelevers drogvanor 2012*, CAN rapport 133, Håkan Leifman (red.)

3. Internationella och nationella bestämmelser

Svensk alkohol- narkotika- doping och tobakpolitik tar sin utgångspunkt i en rad internationella konventioner. I FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna anges allas rätt till hälsa. I barnkonventionens artikel 33 står det om barns rätt att skyddas mot droger. *WHO, World Health Organization, har fastställt mål och indikatorer för att minska skador av alkohol, narkotika och tobak.*

Den svenska alkohol- narkotika- doping och tobakpolitiken syftar till att främja folkhälsa genom att minska dess medicinska och sociala skadeverkningar. Politikområdet regleras i en rad bestämmelser; Alkohollagen, Narkotikalagen, Tobakslagen, Kommunallagen, Förvaltningslagen, Socialtjänstlagen, Hälso- och sjukvårdslagen och skollagen.

Ett av de främsta och mest grundläggande politiska instrumentens mål är en restriktiv lagstiftning på alkoholområdet och med nolltolerans när det gäller narkotika. Regelverket ger särskilt stöd för barn och unga i det skydd de behöver.

3.1 ANDT-strategin

Sedan år 2011 har regeringen en samlad strategi, ANDT-strategin⁷, som anger hur samhällets insatser för att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar, stoppa narkotika, dopning och inverkan av andra skadliga droger, ska genomföras, samordnas och följas upp⁸.

I regeringens långsiktiga strategi anges de övergripande målen för den svenska alkohol- narkotika- doping och tobakpolitiken: *Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.*

Målet innebär;

- en nolltolerans mot narkotika och dopning,
- att minska allt tobaksbruk och förhindra att minderåriga börjar använda tobak och
- att förhindra all skadlig alkoholkonsumtion bl.a. genom att minska konsumtionen och skadliga dryckesvanor.

Det övergripande målet syftar till att komma tillrätta med de samlade problem som bruk och missbruk av ANDT orsakar både individ och samhälle. Det bygger på visionen om ett samhälle som ger förutsättningar för att alla människor, särskilt barn och unga, ska kunna växa upp och leva utan risk att skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak.

Det övergripande målet betonar samtliga aktörers ansvar. När alla bidrar kan större framgångar nås. Målet syftar till att ge större uppmärksamhet till vikten av långsiktighet, samt ökad samordning och samverkan mellan myndigheter och andra aktörer. ANDT-strategin bygger på att det finns en struktur för samordning och samverkan.

⁷ ANDT (Alkohol, narkotika, dopning och tobak)

⁸ Regeringens proposition 2010/11:47, *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken*

3.2 Långsiktiga mål

ANDT-strategin anger en målstruktur för att mäta effekterna av samhällets insatser med sju långsiktiga målområden:

1. Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.
2. Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak.
3. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska.
4. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.
5. Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
6. Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.
7. En folkhälsobaserad och restriktiv syn på ANDT inom EU och internationellt.

Inom ramen för samtliga målområden finns det indikatorer för att mäta effekterna. Handlingsplanen för Eskilstuna kommun anger insatser inom respektive målområde för ANDT-strategin tillsammans med lokala styrdokument. Målområde sju kommer däremot inte behandlas.

3.3 Lokala styrdokument

Internationell och nationella bestämmelser utgör en viktig grund tillsammans med lokala styrdokument för mobilisering och utveckling av arbetet mot alkohol, narkotika, dopning och tobak. Det gäller bland annat följande;

- Handlingsplan för folkhälsa, 2011.
- Idrottspolitiskt handlingsprogram, 2011.
- Handlingsplan för stadsdelsutveckling, 2012
- Skolan handlingsplan för ANDT, 2011
- Handlingsplan mot grov organiserad brottlighet, 2011
- Riktlinjer för serveringstillstånd, 2013
- Lokala ordningsföreskrifter, 2010
- På spaning efter jämställdheten, handlingsplan 2011-2015

4. Handlingsplan

Eskilstuna kommuns handlingsplan tar sin utgångspunkt i fastställda mål och delmål av ANDT-strategin och anger riktningen framåt för Eskilstuna kommun i arbete mot alkohol, narkotika, dopning och tobak. Samtliga mål och insatser avser flickor, pojkar, kvinnor och män. Samtliga nämnder uppdras att se över vad innehållet i planen betyder för den egna nämndens verksamhet. Kommunledningskontoret ansvarar för samordning av handlingsplanens insatser. Insatserna samordnas och planeras mellan berörda förvaltningar och bolag. Av handlingsplanen anges mål och delmål med beskrivningar. Varje målområde sammanfattas sedan insatser och indikatorer för uppföljning.

Övergripande mål

Eskilstuna kommun ska verka för ett samhälle fritt från narkotika och dopning med en minskad konsumtion av alkohol och tobak.

Mål 1: Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska
Grundläggande för att minska skadeverkningar och problem relaterat till alkohol, narkotika, dopning och tobak är att begränsa tillgång och tillgänglighet. Det handlar även om att bekämpa illegal handel, smuggling, vidareförsäljning och langning.

Effektiv och samordnad alkohol- och tobakstillsyn

Eskilstuna kommun har tillsynsansvar utifrån gällande tobaks- och alkohollagstiftning genom kontroller utifrån lokala bestämmelser för alkoholserving. Årligen gör Eskilstuna kommun som tillsynsmyndighet, kontroller hos handlare som säljer folköl och tobak samt restauranger med serveringstillstånd. Vidare har kommunen lokala ordningsföreskrifter som reglerar förtäring av spritdrycker, starköl och folköl på allmän plats. Föreskrifterna behöver ses över så att de går i linje med följande handlingsplan.

Ansvarsfull alkoholserving

Restaurangnäringen ska erbjuda gäster en trygg och säker miljö. Restauranger har ett viktigt ansvar att servera alkohol på ett ansvarsfullt sätt. Det är väl känt att en väl fungerande restaurangmiljö kan motverka förekomsten av våld och skadligt bruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak. Årligen erbjuds restaurangpersonal utbildning om gällande lagstiftning, lokala bestämmelser, alkoholens medicinska effekter och narkotika i krogmiljö.

Effektiv bekämpning av illegal försäljning

Eskilstuna kommun arbetar för att motverka illegal försäljning som en del av det förebyggande arbetet mot grov organiserad brottslighet. Vidare arbetar Eskilstunas skolor, socialtjänst och polis för att förhindra försäljning, överlåtelse och langning av ANDT på Eskilstunas skolor. Riktlinjerna för anmälan vid brott tillämpas i i kommunens skolor. Samverkan sker med Polismyndigheten i Södermanlands län och krognäringen.

Alkoholfritt vid evenemang, representation, utbildning och konferenser

Eskilstuna kommun ska verka för alkoholfria miljöer i det offentliga rummet. Det handlar om att begränsa tillgänglighet av alkoholhaltiga drycker och förbygga skadligt bruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak. Eskilstuna kommun ska vara ett föredöme. Det finns idag bestämmelser gällande konferenser och utbildningar. Regelverket kring alkoholförtäring vid evenemang, representation, konferenser, idrottsevenemang och utbildningar behöver ses över så att de överensstämmer med följande handlingsplan. Likaså gäller vid utyrning av kommunens lokaler.

Mål, insatser och indikatorer för målområde 1

Tillång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska

Effektiv och samordnad alkohol- och tobakstillsyn	Indikatorer
Skärpt alkohol och- tobakstillsyn genom utökade kontroller hos restauranger och handlare.	Antal tillsyner Antal genomförda informationskampanjer Antal ordningsstörande
Informationskampanjer riktade till handlare på temat butiksförsäljning av tobak och folköl.	Antal ordningsböter
Allmänna lokala ordningsföreskrifter revideras gällande förtäring av alkohol på allmän plats.	
Ansvarsfull alkoholservering	Indikatorer
Utveckla den årliga krögarutbildningar för en ansvarsfull alkoholservering med utökad informationsdel om narkotika.	Antal genomförda utbildningar Antal deltagare
Effektiv bekämpning av illegal försäljning	Indikatorer
Handlingsplanen mot grov organiserad brottslighet genomförs.	Antal inkomna anmälningar av illegal försäljning av alkohol,
Utveckling av metoder för att förhindra försäljning, överlåtelse och langning av ANDT på skolorna samt via Internet.	narkotika, dopningspreparat tobak
Att inleda ett arbete i samverkan med polisen, Riksidrottsförbundets distriktsidrottsförbund, Länsstyrelsen, landstinget kring dopning och konceptet "100 % ren hårdträning" (Prodis) med fokus på gym men även andra träningsanläggningar.	
Allmänheten informeras om hur anmälan och tips till Polisen görs vid misstanke om illegal försäljning.	
Alkoholfritt vid evenemang, representation, utbildning och konferenser	Indikatorer
Regelverket kring alkoholfria evenemang, representation, konferenser och utbildningar ses över samt förtydligas.	Regelverken har setts över och förtydligats
Regelverket för servering av alkohol i kommunens lokaler ses över och förtydligas.	

Mål 2: Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak

I enighet med FN:s princip om barns rättigheter har barns rätt till en god uppväxtmiljö och till bästa möjliga hälsa, ska barn skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning och tobak. Tidig upptäckt är avgörande tillsammans med information och stöd.

Barn i familjer med missbruk, psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning ska erbjudas ändamålsenligt stöd

Eskilstuna kommun har genom skola, socialtjänst, kultur- och fritidsverksamhet och andra arenor ansvar för att barn och unga, flickor och pojkar, i utsatta situationer och riskmiljöer upptäcks, uppmärksammas och ges stöd. Efter orosanmälningar ska tidiga insatser erbjudas. Eskilstunas kommun är en viktig länk för att barn och föräldrar ska få information och vid behov rådgivning. Socialtjänstens arbete är inriktat på tidig upptäckt och förmedlar kontaktvägar för stöd. Det finns dessutom utvecklade verksamheter där barn i familjer med missbruk kan få stöd. Öppenvårdsinsatser prioriteras.

Ökad kunskap och medvetenhet om effekter av skadligt bruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak

Kunskap om effekterna av skadligt bruk, missbruk och beroende är avgörande för att barn inte ska fara illa. Kunskapshöjande insatser för vuxna och föräldrar behöver göras för att trygga barn och ungas rätt att växa upp i en miljö fri från skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning och tobak. Insatserna anpassas och görs lättillgängliga via e-tjänster.

Mål, insatser och indikatorer för målområde 2

Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak

Barn i familjer med missbruk ska erbjudas ändamålsenligt stöd	Indikatorer
Utveckla samordnade och lätt tillgängliga stödinsatser för barn och unga	Antal barn som erbjuds stöd
Ökad kunskap och medvetenhet om effekter av skadligt bruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak	Indikator
Genomföra generella och riktade insatser till vuxna och föräldrar för att höja kunskap om alkohol, narkotika, dopning och tobak	Antal utbildningstillfällen samt deltagare

Mål 3: Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska minska

Barn och unga behöver goda förebilder. Åtgärder för att förhindra att barn och unga börjar använda alkohol, narkotika, dopning eller tobak är högt prioriterat. Här handlar det om allt från tillgänglighetsbegränsande åtgärder, skapa alkoholfria miljöer samt förebyggande och kunskaps-höjande insatser.

Minska nyrekrytering till alkohol-, narkotika- och dopningsmissbruk

Tillgänglighetsbegränsade åtgärder som förhindrar att barn och unga börjar använda alkohol, narkotika, dopning och tobak är grundläggande i det förebyggande arbetet. Därtill är förebyggande insatser för tidig upptäckt viktigt. Kronobergsmodellen är en utvecklad arbetsmetod som används av polis i samverkan med föräldrar och socialtjänst för tidig upptäckt av alkoholkonsumtion i offentlig miljö.

Antalet barn och ungdomar som börjar röka eller snusa före 18 års ålder ska halveras

Tobak är inkörsporten för skadligt bruk, missbruk- och beroende. Därför prioriteras det tobaksförebyggande arbetet. Eskilstuna kommun ska arbeta för rökfria skolgårdar i enighet med tobakslagstiftningen. Målsättningen är att arbeta för en tobaksfri skoltid, då både rökning och snus inkluderas. Detta gäller även efter skoltid. Eskilstuna kommun genomför årligen informations- och utbildningsinsatser riktade till handlare, konsumenter, ungdomar och föräldrar.

Ökad användning av befintliga verksamma metoder för att skjuta upp alkoholdebuten

Normer och värderingar bland vuxna och föräldrar kring alkohol, narkotika, dopning och tobak påverkar barn och ungas inställning och framtida vanor. Eskilstuna kommun arbetar därför med kunskapshöjande insatser för föräldrar, vuxna och medarbetare som dagligen möter barn och unga. Insatserna behöver förstärkas och fler målgrupper involveras. Föräldrastödet för barn och ungdomar ska samordnas och utvecklas och då främst universellt för alla.

Ett ökat deltagande av föräldrar, idéburna organisationer och näringsliv i det förebyggande arbetet

Möjligheten att lyckas med uppdraget att förändra normer och värderingar ökar om insatser sker på flera områden och i samverkan. Föräldrar, skola, socialtjänst, fritidssektorn, polis, idéburna organisationer och näringslivet är viktiga aktörer som kommunen samverkar med. I samverkan med Mälardalens högskola sker ett alkohol- och drogpreventivt arbete för studenter. Pågående arbete behöver utvecklas och fler aktörer involveras.

Mål, insatser och indikatorer för målområde 3

Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska minska

Minska nyrekrytering till alkohol-, narkotika- och dopningsmissbruk	Indikatorer
"Stoppa lagningskampanjer" genomförs i samband med riskhelger.	Andel ungdomar som uppger det vara mkt lätt/ganska lätt att få tag på olika alkoholdrycker.
Initiera insatser för att motverka en liberal syn till narkotika hos barn och unga samt vuxna.	Andel ungdomar som använt narkotika.
	Andel ungdomar under 18 år som röker, snusar och röker vattenpipa.
Antalet barn och ungdomar som börjar röka eller snusa före 18 års ålder ska halveras	Indikatorer
Implementera tobakslagens bestämmelser om rökfria skolgårdar på dag- och kvällstid.	Antal tillsyner på skolgårdar.
Kraftsamla mot tobak genom information till handlare i fråga om försäljning av folköl och tobak.	Antal informationskampanjer.
Ökad användning av befintliga verksamma metoder för att skjuta upp alkoholdebuten	Indikator
Implementering av informations- och utbildningsinsatsen, EFFEKT, på Eskilstunas skolor i åk 6-9.	Antal skolor som använder EFFEKT som metod.
Kunskapshöjande insatser för medarbetare som i vardagen möter barn och unga.	Antal informations- och utbildningsinsatser för medarbetare i Eskilstunas skolor.
Ett ökat deltagande av föräldrar, idéburna organisationer och näringsliv i det förebyggande arbetet	Indikatorer
Utveckla samverkan med idrottsrörelsen i det förebyggande arbetet mot alkohol, narkotika, dopning och tobak med fokus på barn och unga.	Antal förebyggande insatser som genomförs i samverkan.

Mål 4: Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska

Tidig upptäck är det mest effektiva för att i ett tidigt stadium förhindra skadligt bruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak. Förebyggande arbete är därför det centrala för att minska antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende. I detta ingår det att hitta verk samma metoder för att förhindra ANDT-debut samt fortsatta satsningar på arbetsplatser för att aktivt bidra till att risk och missbruk tidigt upptäcks och insatser sätts in.

Minska bruk, riskbruk och intensivkonsumtion av alkohol, narkotika, dopning och tobak bland kommunens medarbetare

Eskilstuna kommun ska vara en arbetsplats fri från alkohol, narkotika, dopning och tobak. Riskbruk uppmärksammas och stöd erbjudas för kommunens anställda samt förtroendevalda. Chefer ges utbildning i riskbruk och intensivkonsumtion. Framåt ska kommunen som arbetsgivare erbjuda möjlighet till självskattning via e-tjänst. I enighet med riktlinjer för en god hälsa ska rökfri arbetstid införas i Eskilstuna kommun. För att realisera åtagandet behöver insatser göras i form av stöd för medarbetare.

Mål, insatser och indikatorer för målområde 4

Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska

Minska bruk, riskbruk och intensivkonsumtion av alkohol, narkotika, dopning och tobak bland kommunens medarbetare	Indikatorer
Fortsatta utbildningsinsatser för kommunens chefer i riskbruk och missbruk.	Antal medarbetare/chefer som ges stöd och rådgivning av arbetsgivaren.
Erbjuda självskattningstest för kommunens chefer och medarbetare gällande alkoholvanor.	
Rökfri arbetstid införas.	

Mål 5: Personer med missbruk eller beroende ska erbjudas en ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet

Vård av god kvalitet ställer krav på ansvariga huvudmän att tidigt fånga upp och sätta in rätt insats. Evidensbaserade och väl beprövande metoder liksom samverkan är centralt. Sedan år 2011 finns det i alla län överenskommelser om stöd till en evidensbaserad⁹ vård av god kvalitet med en tydlig ansvarsfördelning mellan huvudmän.

Tillgång till kunskapsbaserad vård- och stödinsatser ska öka

Eskilstuna kommun har tillsammans med Landstinget i Södermanlands län huvudansvaret för att personer med skadligt bruk och missbruk erbjuds ändamålsenligt stöd. Det finns idag en utvecklad samverkan genom beroendecentrum som drivs i kommunal- och landstingsregi. Nu utvecklas även ett beroendecentrum ung för att säkra vård även för personer som är under 18 år. Grundläggande i arbetet mot en kunskapsbaserad vård är kunskap tillsammans med fortsatta satsningar på lättillgänglig vård genom öppna insatser.

⁹ Evidensbaserad vård avser vård som grundar sig vetenskapliga kunskapen om insatserns effekter, Brukarens erfarenheter och förväntningar, Den lokala situationen och omständigheter samt den professionelles expertis. (Socialstyrelsen 2012) Nationella riktlinjer finns framtagna - (2011) Kunskap till praktik, *Utveckling av missbruks- och beroendevården*.

Mål, insatser och indikatorer för målområde 5

Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

Tillgång till kunskapsbaserad vård- och stödinsatser ska öka	Indikatorer
Fortsatt kompetensutveckling för medarbetare inom Kunskap till Praktik.	Antal personer som får stöd genom öppna insatser.
Vidareutveckla öppenvårdsinsatser	

Mål 6: Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska

Skadliga effekter av bruk, missbruk och beroende är ett omfattande samhällsproblem. Det gäller allt från våld i offentliga miljöer och hemmet, olyckor i trafiken till tidig död i sjukdom orsakad av alkohol, narkotika, dopning och tobak. Förekomsten av våld är som mest tydligt i offentliga miljöer och begås i stor utsträckning av unga män. Vidare har mäns våld mot kvinnor ett starkt samband med alkohol, narkotika och dopning. Varje år dör 21 kvinnor och i 40 procent av fallen är gärningsmannen alkohol- eller drogpåverkad.

Antalet döda och skada i trafiken på grund av alkohol, narkotika och dopning ska minska

Trafiken i Eskilstuna ska vara säker och med det följer nolltolerans i fråga om alkohol och narkotika för bilister. Kommunen samverkar idag med Trafikverket, Landstinget i Södermanlands län och Polismyndigheten i Södermanlands län för att utveckla metoder för att minska antalet döda och skadade i trafiken. Vidare ska Eskilstuna kommun vara föredöme med alkohol i de fordon som nyttjas.

Antalet döda och skadade på grund av alkohol-, narkotika-, dopningsrelaterat våld ska minska

Eskilstuna kommun genomför aktiva åtgärder för att minska våld orsakat av alkohol, narkotika och dopning. Det handlar dels om att skapa alkoholfria mötesplatser men även om riktade insatser till riskgrupper. Stöd erbjuds och vid behov sätts akuta insatser för stöd och abstinensbehandling. Samverkan sker med Landstinget i Södermanlands län via beroendecentrum. Vidare deltar kommunen i polisens arbete för att minska brott i offentlig miljö. Polismyndigheten Södermanlands län leder ett Hot-spot projekt i områden med hög koncentration av brottslighet på en begränsad yta, så kallad hot spots, tillsammans med kommunen och med stöd av BRÅ.¹⁰

Öka medvetenheten hos befolkningen om effekterna på hälsan

Kunskap om effekterna av alkohol, narkotika, dopning och tobak för hälsan på samhälls- och individnivå är grundläggande för att minska antalet döda och skadeverkningar. Genom kunskap kan normer och värderingar kring alkohol, narkotika, dopning och tobak förändras.

¹⁰ Rapport 2011:17, BRÅ, *Hot spots för brott i sex svenska städer*

Mål, insatser och indikatorer för målområde 6

Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska

Antalet döda och skada i trafiken på grund av alkohol, narkotika och dopning ska minska	Indikatorer
Genomföra informationskampanjer om alkohol/narkotika och trafiksäkerhet	Antal personer som får stöd genom öppna insatser
Antalet döda och skadade på grund av alkohol-, narkotika-, dopningsrelaterat våld ska minska	Indikatorer
Genomföra tillgänglighetsbegränsade insatser för fler alkoholfria miljöer.	Antal anmälda våldsbrott Antal kvinnofridsbrott
Öka medvetenheten hos befolkningen om effekterna på hälsan	Indikatorer
Genomföra informationskampanj om alkohol, narkotika, dopning och tobak	Antal kampanjer Alkoholkonsumtion (liter ren alkohol per invånare) Andel som använt hasch och/eller marijuana under de senaste 12 mån.

5. Uppföljning

Mål och insatser ska årligen följas upp och rapporteras. Jämförelser görs med nationell data. Statistik inhämtas från enkätresultat och statistikdatabaser och intern uppföljning av nyckeltal. Landstingets undersökning, Liv och hälsa – Ung, genomförs 2014 i samverkan med Eskilstuna kommuns skolor. Statistik bryts ned för länet och Eskilstuna. Data inhämtas från Polismyndigheten och CAN. Kommunstyrelsen ges en samlad redovisning 2015.

6. Referenser

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, *Skolelevers drogvanor 2012*,

CAN rapport 133, Håkan Leifman (red.)

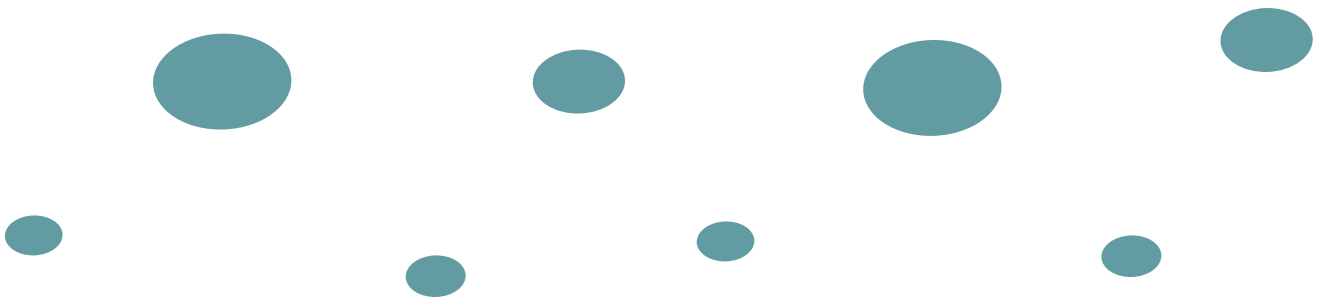
Liv & Hälsa – Ung, 2011

Proposition 2010/11:47, *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken*.

Regeringen åtgärdsprogram för alkohol, narkotika, dopning och tobakspolitiken, bilaga 2, *Utvecklingen inom ANDT-området*, 2011

Socialstyrelsen (2012) *Folkhälsan i Sverige, Årsrapport 2012*

Rapport 2011:17, BRÅ, Hot spots för brott i sex svenska städer

Handlingsplan mot
alkohol, narkotika,
dopning och tobak
2013-2015

**Eskilstuna
kommun**